

MARGARETHA PRINZELL

Askan,

NYDEÅ FÖRLAG

Innehåll

Brev 1920-1927	3
Kommentarium	65
Register	140
Släkttavlor	143

Oskar,

ISBN 91-630362-8-2

© Torsten Sjöfors 2003

Första upplagan, april 2003

Grafisk form: Daniel Sjöfors, Blå Huset

Sättning: Daniel Sjöfors, Blå Huset

Satt med Sabon och Futura

Tryckt hos Kristianstads Boktryckeri AB, Kristianstad 2003

Nydeå Förlag

Pl 2210

280 70 Lönsboda

Telefon & fax 0479-500 58

Brev 1920-1927

Väckelsång 30 nov. 1920.

39

Doktorn, det har inte varit min mening att dröja en så'n evig tid med att tacka för de vänliga lyckönskningarna, men först har jag varit sjuk i gulsot flera veckor och så har jag så ondt i min högra arm, så den är nästan förlamad ibland, när jag arbetat mkt med'en. Så af dessa skäl har min tystnad varit så långvarig.

Men nu går det snart till Jul då vi hoppas Doktorn kommer opp som vanligt, och då få vi riktigt talas vid! Princeps gläder sig mkt åt att Doktorn kommer. Han känner sig riktigt kry nu, och det är bra roligt, för det hade han aldrig hoppats i höstas när han var så klen.

Linnéa har varit här en vecka och reste hem i går igen. Hon hälsade Doktorn så mkt att till sommaren ska de ha släktmöte och då måste Doktorn komma dit. Det har varit så komiskt att se hur de nya släktingarna upptagit det här giftermålet. Ellens bref var rysligt hvasst, och Faeltenborgs ha inte skrivit en rad, så de äro tydligen mkt missnöjda med oss. Men jag tycker i alla fall att för Princeps skull hade det ej varit för mkt om Faeltenborg som är språkröret i familjen skrivit ett ord. De vilja tydligen inte kännas vid den nya moster de fått på halsen. Vi ska äta middag nu, pastor Wallin är här, så jag får sluta mina fadda torftiga rader.

Princeps sänder hjärtliga hälsningar! Välkommen till Jul!

Doktors tillgifna

M.Pzl.

Ursäkta den otäcka pigstilen.

40 Väckelsång 8 Mars.

[...]

I nästa vecka hoppas vi få hälsa Oskar välkommen igen! Det är ju strax Påsk! Jag är så glad att Princeps varit på det hela taget ganska kry. Nu går han igenom citronkur, och den har gjort god verkan. Ända till 20 citroner om da'n har förtärts, (saften förstås) nu skall det bli nedgång igen, tills det alldeles slutas af. Se'n kan han ju börja på nytt efter en tid. Men surt har det varit, "vasken" socker eller vatten att blanda opp'et med.

[...] I morgon ska jag resa till sta'n – ärenden åt Princeps. Vi voro inne tills. i lördags åtta da'r se'n, men det var för tröttsamt för honom. På månda'n telefonerade Carl Gustaf att han hört af Basack att Princeps alldeles låg i själataget. Han blef mkt förvånad när Princeps själf svarade i telefonen lifs lefvande. Så folk kan göra till det allra minst. Pastor Wallin sade just att honom hade tagit lifvet af i Ekeberga för en tid se'n! Fru W. är i Skodsborg för att bota sin ingrodda reumatism. Kommer hem till Påsk.

Jag har ett par gånger strukit förbi Melander inne i sta'n. Men hellre än att riskera spott ö svordomar öfver mig föredrar jag ohöflighet. Nu ser han ut som själfva Moses, långt hår på axlarna och grönhvitt skägg – necken kanske är mera lik honom – eller tvärtom.

I nästa vecka omkr. den 15 ska jag resa opp till Göteborg på ett par da'r. Lisen är hemkommen f.t. så vi ska dela boet. Se'n vill hon för alltid bosätta sig i Tyskland.

[...] Och jag tror nog jag kan resa med lugn, då Princeps synes så kry och inte haft känning af andnöd eller yrsel nu på en tid. Jag gissar Oskar kommer väl den 18?

[...]

Hults böjda vinglande gestalt skymtar nu förbi
fönstret så jag får sluta mina fattiga rader. Princeps och
hans "gumma" sända hjärtliga hälsningar!

[...]

Kyrkvården i Hing. dog i söndags – min svåger på
J-berg är rysligt klen, ledsamt nog.

Väckelsång 4 Maj 1921.

41

Oskar, få vi vänta Dej till Pingst? Det skulle vara så
roligt! Det är så att pastor Wallin ville konfirmera
barnen till högtiden, och det går ju inte ifall han måste
duplicera (vet ej hur det stafvas) [först skrivet med två
b:n]. Var snäll och svara på detta spörsmål till lördag!

Vi ä bjudna på släktmöte i Nöbbeled pingstafton.
Linnéa skref i går de ha ändrat tiden – istf. till
midsommar – men jag tror ej vi resa. Prinz har inte varit
så kry sista dagarna, och själf är jag ju gammal och
skrabbig i fötterna, de kunde omöjligt stå ut med att
tråda ringdans med Schélarna! Men det är ju bättre nu
med värken, som doktorn säger är reumatisk.

Här är allt sig likt – riktig sommar ha vi nu – och
min bror är här och hjälper med trädgården och det är
en god sak! Vi ha sått och satt allting nu utom bönor
– och kålplantor.

Nu skall detta af! Prinz hälsar hjärtligt. Välkommen
till sina gamla vänner

Princeps och hans gumma.

42 Väckelsång 6 Nov. 1922.

Oskar, tack först för brev och kort!

För längese'n hade jag föresatt mig skriva, efter det där sammanträdet. Men till min skam och blygsel måste jag erkänna att jag inte kan räkna mig till de kvinnor för vilka beslut och handling äro ett, ty för mig kan det ligga månader emellan. Det blef ett erbarmligt fiasko, resultatet af sammanträdet – åtminstone hvad ens stilla, fastän osäkra förhoppningar anbelangar.

Nu beslöts att farbror B:s kvarlätenskap rubb och stubb skall försäljas på offentlig auktion, den 17 Nov. Nu undras, om jag skall ropa in hvad Oskar åstundade, priserna skrufvas nog opp betydligt – och det vore ju väl, såvida man ej själf blir fast – för blir det nu inte tillräckligt med pengar för att täcka Farbror B:s skulder, så blir det vårt nöje att med 2...3 tusen vardera ersätta den felande summan. Detta enligt utredningsmännens beslut. Jag känner mig i högsta grad upprorisk öfver en sådan ”dom”. Hvad ha vi med hans skulder att göra? Man kan ha nog af sina egna – hela tillställningen testamenten, bråk, alltihop verkar kraftigt kräkpulver!

Jag kan ju följa de saker Oskar önskade köpa till det bestämda priset, och går det öfver, så tystnar mina bud.

I morgon skall jag resa in till Fröken Porats 70 årsdag, stannar till Onsdag då Princeps ämnar möta. Han är så kry och det är bra roligt.

I går var här två stora begrafningar, kyrkvärdamoran Haraldson i Elofshult som dött plötsligt ö oväntadt i spanska sjukan, och Fru Pålsons i Fiskestad gamla förvärkta mor. Jag var på den senares begrafning. Pastorns ö klockarns voro på den förras – den var väl litet förnämligare, hon hörde ju liksom till ”Kyrkstaten”.

Nu har Pussy en liten afkomling igen! Denna gång fick hon fem – det ökas för hvar gång – men de fyra andra dängde Edit genast i en sten. De voro brokiga och fula

Kommentarium

liksom vad gäller del 1 – Doktorn, – utarbetat av adressatens brorson Torsten Sjöfors. Introduktionen där hade följande lydelse:

I enlighet med Oscar Sjöfors' anvisningar överlämnades hans brevsamling, med avsändare från A till Ö, till Stifts- och landsbiblioteket i Växjö. Undantagna var dock bland andra de brev som bildar grundvalen för denna bok. De förblev liggande olästa i inemot tre decennier innan jag efter avslutad lärartjänst tog del av dem. Fortfarande har jag klingande i mina öron hans omdöme av brevskriverskan som människa: ”En märklig kvinna!” Detta omdöme har jag tagit som en uppmaning att göra henne bekant med en vidare läsekrets.

Kommentariet är avsett sprida ljus över för en sentida och utomstående läsare dunkla men brevskrivarna emellan självklara sammanhang.

Eftersträvad noggrannhet till trots har det i efterhand visat sig att en lista på ”Ändringar och tillägg” till *Doktorn*, är på sin plats; här följer den:

A. Brev:

nr 15: skall ha datum 19/2 1914;

efter nr 18 – ett kompletterande kortbrev:

Lördag 7 november [1914] [...] Mia har anländt - sig lik - frågar om det finns ngt öfverloppskort af bröllopsmiddagen här. [...] Hälsningar nu i stor mängd från Kyrkoherden, Kandidaten, Mia och gulingen Hundy - samt mig själf. G. T-e.

B. Kommentariet:

1d) rad 1-2 skall lyda: Oscar Sjöfors [...] och hans hyresvärdinna, som hette Josefina Coraelius. Stycket 2 skall ha lydelsen: Av ett senare brev [...] framgår att Oscar uppehöll kontakt även med en prästfamilj Ekman från Risinge utanför Finspång. - Kyrkoherde i Risinge från 1903 var Svante Ekman, född 1851, make till Märta Sparre [...] det var i det ekmanska skollushållet Oscar intog sina måltider.

7i) Orraryd: Kanske var det kapten Baumgarten de hälsade på; jfr kommentaren om August Rappe i denna bok.

10b) tillfogas: Oscars brevsvar den 30 mars löd: Tack för de senaste nyheterna från Wäckelsång! De voro ju inte i allo glädjande. Mätte B-y nu taga sitt förnuft till fånga och skona åtminstone några, så att vi kunna fira påsken även i år med ägg. Gärna skall jag vid den tiden infinna mig för att förnya bekantskapen med den store jägaren och den än större jorsalafaren. Tillg. vännen Doktorn

11f) tredje stycket, sista raden: äldste sonen - skall vara: sönerna.

15a) Årtal: 1914.

15b) fr. ”Jåhnsen”: samma kvinna som en månad senare sände kyrkoherde Prinzell födelsedagslyckönskningar ”samt ett hjärtligt tack för den långa angenäma vistelsen i Prästg.” Kortet är undertecknat Edith Johnson och avsänt från Karlskoga, som hon hade viss anknytning till. Detta kort kan kopplas samman med ett

annat födelsedagslyckönskingskort till Greta Taube av följande lydelse och med samma handstil året innan: "Växjö den 22/6 1913. De hjärtligaste lyckönskningar sändes dig af Pehr och Edith på födelsedagen. [...] Hälsningar från oss båda -".

Det är tydligt att Gretas bror Pehr och Edith Johnson (som uttalade första stavelsen i efternamnet som mansnamnet John) utgjorde ett sympatiserande par.

- 15 c) s.72, raderna 1-3: [...] det var för att fullgöra sina sufflörsförpliktelser som kandidaten avvek från V-sång. Brevet bör således dateras till 18/2 1914.
- 16 c) sjätte stycket, raderna 5 och 6 - läs: Krahnens resp. Krahner.
- 19 d) s.75, sista raden: 1914.
- Efter 24 b): c) **nätet**: anspelar på födelsedagshälsningen Oscar skickade: "Till Fröken Taubes födelsedag sändes de hjärtligaste hälsningar och lyckönskningar från en som snart är ur räkningen, sedan han blivit tagen i nät i Borås."
- 25 f) **samla**: det innebar att det var hon som tog emot mjölk från många håll inför den planerade ystningen.
- 26 d) Att Oscar ej var tillstades på högtidsdagen framgår av svaret på Palmsöndagen, den 24 mars: [...] får jag härmed underrätta, att vi sannolikt äro att förvänta till Wg på skärtorsdagens afton med tåget från söder. Det skall glädja mig att personligen framföra den lyckönskan, som ogynnsamma omständigheter endast per telegram läto sig framföras.
- 30 n) en annan Edith: en annan än den Edith, med Johnson till efternamn, som samman med Pehr sände födelsedagshälsningar till Greta Taube 1913; jfr 15b.

En del smärre korrigeringar har här lämnats å sido.

Kommentarium till Margaretha Prinzells brev till Oscar Sjöfors 30/11 1920–14/5 1927

Brev 39

- a) **lyckönskningarna**: med anledning av innehållet i brev 38. Lyckönskningar fick hon också på ett vy från sin syster på Jätsberg: "Prostinan Fru Greta Prinzell Väckelsång Småland 12 XII 1920. Kära Greta! Helt nyligen har jag fått underrättelsen om att du gift dig med din mycket beundrade prost. Jag sänder dig så här i all hast en innerlig lyckönskan! Kanske om man hade en liten aning din tillg. Hedvig Hälsa mkt"
- b) **Linnéa**: se 19d.
- c) **släktmöte**: Alltsedan 1890-talet hade Schélarna regelbundet samlats till släktmöte i Nöbbele Erlandsgård. Ett foto från 1890-talet kan illustrera ett sådant "Schélamöte", där flera av de i breven nämnda finns med. En skildring av mötet 1898, nedtecknad dagen efter återkomsten därifrån, finns i behåll och lyder så:

Främre ledet (i plommonstop) Carl Schéle och Ida, f. Prinzell; mitt i bilden (i gymnastmössa): Oscar.

Släktmötet på Nöbbele Erlandsgård midsommaren 1898.

Detta släktmöte beramades redan under pappas ö mammas vistelse i Halmstad på sommaren 1897. Hvar ö en i sin stad skulle skjuta till en liten nätt summa, eftersom släktingarna på Nöbbele ej kunde taga emot en sådan massa mskr utan ngt understöd.

Alltså voro alla ålagda att på midsommarafton infinna sig i det kära gamla hemmet. Efter ganska mycket bråk med skraddare, skomakare, sömmerskor m.fl. för att få allt i ordning voro vi på Bökön färdiga att begifva oss åstad.

[...]

Kl 2 på morgonen den 23 Juni eller midsommarafton rusade vi alla upp ur våra bäddar. Efter att hafva fått en matabit i sig gingo vi 5 störste till Nabben, där enligt aftal Finnhults häst skulle vara oss till mötes. Hunna ett stycke började det dugga och himmelen öfverdrogs af tjocka moln. Vi gingo på i ullstrumporna och gjorde en till [läs: tiit] in till skomakaren i Stenshult, där några par skor i sista minuten hämtades. Marschen fortsattes under regnet till Nabben, där Edvard också väntade med häst ö vagn. Otäckt och ruskigt väder! "Mulen morgon gör ofta klar dag" var ett ordspråk som i någon mån fyllde våra nedstämda sinnen med ett svagt hopp.

Detta ordspråk skulle här besannas. Efter nära en mils åkning strök en sakt vind fram öfver nejden och det klarnade upp. Vårt hopp gick i fullbord. Solen började snart kasta sina väna strålar ned på de dödlige. Först körde pappa Tyra ö bredvid hennes sida sprang den lille Balder. Tora - så hette Finnhults häst - körde jag. Under glam och prat passerade vi flere sköna trakter och nådde slutligen Ljungby. Här betade vi en bra stund och voro äfven alle tillsammans inne på hotellet, där vi drucko ur några flaskor sockerdricka för att släcka vår brännande törst. Inalles ett par timmar voro vi där, men fortsatte sedan resan.

Mellan Ljungby och Berga hann Gunnar oss på sin stålhäst. I Bro skulle vi in på en kaffetår. Därefter betade vi både i Döarp ö Tännö

och kommo slutligen fram till N-d, där alla släktingarna voro församlade på gården ö hälsade oss välkomna.

Så voro vi så vid det efterlängtade målet för vår resa. Nu blef det ett hälsande utan ände. Många voro okända, men omsider fick man lära känna dem också. Aftonen gick under prat och skoj och hvilans timme nalkades. Alla vi ungherrar residerade nere på herregården, där 20 sängar stodo färdiga. Äfven alla morbröderna ö farbröderna fingo här sin plats. Jag, Hilding ö G. Lekander lägo i en säng, ensamma i ett rum. I rummet intill lägo alla de andre ungherrarne ö förde ett fasligt lif under det att cognac flödade. I följd af trötthet somnade jag dock snart.

Kl. 6 följande dag voro vi uppe, emedan vi icke kunde sofva. Vi 3 sängkamrater gingo ut att gå en stund tills alla blifvit samlade till frukosten, som var öfvermåttan elegant och splendid. Efter maten utbragtes ett lefve för morbror Karl för den lysande frukosten. (Vet ej så noga händelserna i ordning). Emellertid lägo vi en stund på gräsmattan och äfven utefter bergsslutningen. Tiden gick emellertid raskt och därunder dukades det rika middagsbordet. En del Vernamobor voro inbjudna till middagen ss. Linderholms, Källoffs och dessutom Holmquistens i Bohr. Det enda jag minns var, att efterrätten bestod af glace i rikt mått och ostpannkaka. Ölet flödade i strömmar. Strax på maten bjöds vin och skölar utbragtes till ett 20- eller 30-tal. Bland andra talade äfven kyrkoherden Nils Källoff. Äfven för oss utbragtes ett lefve. Sedan bjöds vin och cognac i långa banor. Salen utrymdes och ungdomen tog sig en sväng. Äfven lekar ute i det gröna företogos. Så förgick aftonen. Gamle gubben Holmquist, som annars brukar taga sig för mycket tillhanda, var denne afton rätt nykter. Roligt att vädret var skönt hele dagen så att man kunde vara ute i det fria. Aftonen kom och därmed reste många af de främmande. Trötte gingo vi till hvila och sofvo snart som stockar trots skränet i rummet intill. På morgonen vaknade jag däraf, att Lekke reste sig upp i sängen, sägande sig hafva ondt i magen. Snart steg han också upp ö gick ut för att göra lite "som sagdt va". Han var lite dålig sedan under hela mötet. Jag nästan förundrar mig öfver att inte jag också blef lite illamående, en sådan "blandning", som där kom till stånd. Efter en präktig frukost marscherade vi allihop ut i skogen, där vi lägo under prat och skoj. På lördagen voro vi också nere i Vernamo, där vi hade roligt, köpte kakor ö drucko apelsinlemonad rätt duktigt. Alla beicyklisterna åkte genom köpingen, afsjungande "Sjung om studentens lyckliga dag". Då fingo Vernamoborne stora ögon. Sedan gingo vi fots tillbaka till Erlandsgård. Här gjorde vi efter middagen flere lekar, hvarvid jag stupade 2 gånger och flere andra med mig. Moster Lina kom fram med det förslaget att hylla G. Lek. ss. nybakad student. Thomée uttalade några varma ö hjärtsprungna ord hvarefter sjöngs "Sjung om". Så slutade denna dag äfven gladeligen. Om kvällen var det lite tystare än vanligt.

Söndagen randades, fastän mulen och mörk. Efter spisad utmärkt [frukost] gick hela patrasket i kyrkan, där pappa enligt aftal skulle predika. Allt aflopp lyckligt. Efter predikans slut gingo vi ut ur kyrkan för att bese mormors och morfars grafsten på kyrkogården. Vi voro därefter inne hos ett herrskap i Vernamo ö undfägnades med saft ö kakor. Strax därpå anträdde hemfärden gående. Ett regn föll och i sprängmarsch ilade vi hem, där en middag, hvars like jag aldrig sett, stod oss till buds.

Efter middagen hölls flere tal, i synnerhet af morbror Jon, som alltid var ganska talträngd. På aftonen beledsagade vi unge morbror Jon ö Frithiof samt moster Charlotte ner till Vernamo, där de snart reste. Hurrarop skallade såväl vid stationen för de afresande, som för Holmquistens i Bohr. Vi voro inne på Gästis ö drucko lite öl. Tidigt följande morgon reste moster Lina till Burseryd ö i hennes sällskap den förunderlige skojaren Gratz, den roligaste på hela mötet. Lite längre upp på dagen reste Lekandrane, följde af våra hurrarop. På Måndags eft. voro vi en stund hos kyrkoherde Källoffs, hvarest var ganska treffligt. Rätt sent på kvällen kommo vi igen till Nöbbeled.

Följande dag var det bestämdt att vi skulle resa, men ihållande regn uppehöll oss. Vi stannade alltså till dagen därpå, då vi reste, oaktadt det regnade. Slutligen kommo vi dock hem efter många utståndna mödor i regnet ö det förfärliga regnvädet.

Kl. 1/2 4 på morgonen d. 30 Juni eller torsdagen, jämnt en vecka sedan vi rest, anlände vi till det kära hemmet, glada, att äntligen hafva nått dit, men nästan dödströtta och sömniga.

Bökön d. 1 Juli 1898.

Oskar Sjöfors

d) **Ellens:** Ellen Schéle (se 19c).

e) **Faeltenborgs:** Anna och Hugo Faeltenborg (se 33c).

f) **språkröret:** ordet har i sin överförda bemärkelse varit i bruk sedan 1813 (Nationalencyklopedins ordbok - NEO).

g) **moster:** förutom den i 20c omnämnda Jenny, som avlidit 1906, och den med Carl Schéle, Nöbbeled Erlandsgård, gifta Ida (se 11f, slutet) hade Victor Prinzell en syster Fredrika, Frederique benämnd. Hon var född 1847 och gift med förrådsförvaltaren på Kronobergshed Carl Svensson. Deras dotter var ovannämnda Anna Faeltenborg; den andra dottern Maria (Mia) var hon som med Greta Taube kompanjonskrev brev nr 11, sonen Gustaf, f. 14/1 1876, omnämns senare i korrespondensen. Barnen hade i efterhand antagit moderns efternamn.

Brev 40

a) **Årtal:** 1921; datering med hjälp av upplysningen som föranlett kommentaren i nedan.

b) **Oskar:** från och med detta brev förekommer ej längre titulaturen Doktorn. Det är hennes ingångna äktenskap som föranlett bytet.

c) **Påsk:** påskdagen inföll 1921 den 27 mars.

d) **"vasken":** Fyra exempel från SAOB:s kartotek: